

עברית על הקוונת - פרויקטים של האגף בעידן הדיגיטלי

חדשון בעברית קלה במרשתת

צפי מזר

החדשון בעברית קלה הוא אתר-עיתון חדש וייחודי. יש בו ידיעות חדשותיות כתובות ומוקלטות בנושאים וברמות קושי מגוונים בצד ידיעות וכתבות מתוך הארכיון הדיגיטלי של **שער למתחיל**. אליהם מתלווים ביאורי מילים בגוף הטקסט ומילון מילים, מושגים וראשי תיבות הנפוצים בשפת התקשורת. המאמר מציג את החדשון על מאפייניו וצפונותיו.

החדשון - ישן מפני חדש תוציאו

האגף לחינוך מבוגרים השיק בשלהי שנת תשע"ז מהדורה מחודשת של החדשון בעברית קלה - אתר-עיתון מקוון בעברית קלה.

ותחילה קצת היסטוריה: האתר החדש מחליף את האתר הקודם, שהושק בשנת תשע"ד והפסיק לפעול זמנית ב-28.2.2015 עקב בעיות טכנולוגיות.

כידוע, מאז סגירתו של העיתון **שער למתחיל** בחודש מרץ 2012 נוצר מחסור בידיעות בנושאי חדשות ובנושאי העשרה ישראלית בעברית קלה. האגף הפך את הריק שנוצר לחלון הזדמנויות, ויצר חדשון בעברית קלה במרשתת - כלי עכשווי, ייחודי, עדכני ופתוח לכול. צוות של האגף שקד על פיתוח הרציונל והפורמט של החדשון ובנה אותו הלכה למעשה.

לאחר השקתו של החדשון קיים הצוות השתלמויות הדרכה למורים בארץ ובעולם בנושא ההוראה באמצעות החדשון. בתקופת הופעתו הראשונה (שנה ושלושה חודשים) הוא זכה לאהדה רבה בקרב לומדים ומורים בארץ ובתפוצות, והיעלמותו הזמנית מהבמה התקבלה בצער רב ובאכזבה גלויה.

ובחזרה להווה: חזרת החדשון למרשתת בחודש יולי 2016 התקבלה בשמחה ובברכה על ידי כל מי שהכיר את אחיו הבוגרים (**שער למתחיל** והחדשון הראשון) וקיווה למצוא בו כבעבר מענה לצרכיו כמורה או כלומד. מורים רבים עושים בחדשון שימוש יומיומי בכיתותיהם.

צפי מזר היא העורכת לשעבר של העיתון **שער למתחיל**, וכיום עורכת החדשון בעברית קלה.

הניסיון ההולך ומצטבר בשטח בעבודת ההוראה באמצעות החדשון מתורגם כל העת לשינויים ולתוספות באתר - על פי הצרכים והמשובים של מורים ולומדים. במאמר זה נסקור את החדשון; נציג חלק מהעקרונות והשיקולים העומדים מאחורי מבנהו ובחירת התכנים שבו; נפרט את הנושאים והמדורים בחדשון; נתאר את לשון החדשון ואת דרכי התאמתה לקהל היעד; נדגיש את היתרונות והמיוחדות של הטקסט המתקשב ונציג דרכים להוראה באמצעותו. אין בכוונתנו להקיף במאמר את החדשון על כל היבטיו. המאמר נכתב במטרה להפיץ את הבשורה של הופעת הכלי החדש ולהציג אותו וחלק ממגוון האפשרויות הגלומות בו.

החדשון מהו?

החדשון הוא אתר-עיתון מקוון ללימוד עברית. חשוב להבהיר: הוא אינו מתיימר להיות עיתון או אתר חדשות במובן המלא של המילה. זהו אתר המביא מבחר עדכני של כותרות, מבזקים, ידיעות וכתבות מתוך הנושאים שבחדשות. השיקולים בבחירת הכותרות והידיעות שיתפרסמו בחדשון אינם רק בעלי אופי עיתונאי אלא גם, ואולי בעיקר, שיקולים פדגוגיים. הם נובעים מהמטרות שלשמן הוא יוצא לאור וכן מהצרכים ומהמאפיינים של קהל היעד שלו.

קהל היעד

- לומדי עברית מתחילים ומתקדמים
- לומדים הזקוקים להעשרת הידע בעברית
- לומדים הזקוקים לחיזוק מיומנות הבנת הנקרא בעברית
- לומדים הזקוקים להכנה לשם הבנת לשון התקשורת בעברית
- לומדים עם מורה ולומדים עצמאיים בלמידה מרחוק
- לומדים שאין בסביבתם הטבעית דוברי עברית

המטרות

- הקניית מושגי תוכן בתחומי אקטואליה, ארץ ישראל, יהדות ותרבות ישראלית
- הרחבת הידע בשפה העברית
- הכנה לצריכה של כלי התקשורת בעברית
- פיתוח מיומנות הבנת הנקרא בעברית
- פיתוח מיומנות הבנת הנשמע בעברית

- פיתוח מיומנות השימוש במחשב ובמרשתת בעברית
- יצירה והנגשה של חומרי למידה בעברית קלה
- חיבור למדינה ולחברה בישראל
- תרומה לקליטת העלייה
- תרומה להנחלת הלשון העברית בארץ ובתפוצות

הנושאים / המדורים:

חדשות

- **כותרות:** מבחר מתוך כותרות היום בחדשות, בעברית קלה מאוד
- **מבזקים:** מבחר מבזקים קצרים בנושאים שבחדשות היום
- **ידיעות:** מבחר ידיעות מהארץ ומהעולם בנושאים: בריאות, חינוך, חברה, תרבות, משפחה, איכות הסביבה, עלייה וקליטה, כלכלה וכספים, ועוד.
- **תחזית** מזג האוויר היום, הלילה ומחר

מדורים

- **על סדר היום:** כתבות על ענייני דיומא ובנושאים שלוח השנה מזמן
- **חג ומועד:** כתבות בנושאי חגים, ימי זיכרון וימים לאומיים
- **באולפן:** מהנעשה באולפני האגף לחינוך מבוגרים ובאולפנים בעולם
- **השפה העברית:** ידיעות וכתבות בנושא השפה העברית
- **תשמעו בדיחה:** בדיחות מוקלטות
- **'שער למתחיל':** כתבות נבחרות בנושאים רלבנטיים מתוך הארכיון הדיגיטלי של שער למתחיל

לקסיקונים

- **מילים ומושגים:** מילון מילים ומושגים שהופיעו בחדשון
- **ראשי תיבות:** מילון ראשי תיבות שהופיעו בחדשון
- **אישים:** סקירות קצרות על אישים ששמם מוזכר בחדשות
- **פתגמים:** ההסבר המילולי והמשמעות של פתגמים נפוצים

הלשון

- החדשון כתוב בעברית קלה.
- בחדשון רמות שונות של קושי בעברית - החל מעברית קלה מאוד (היום בכותרות).
- על אף הצורך לכתוב בעברית קלה, יש בידיעות שימוש באוצר המילים הרווח בלשון התקשורת הכתובה והקפדה על המאפיינים של לשון זו.
- מילים ומושגים קשים מוסברים הן בתגית צפה והן במילון מילים ומושגים.
- הלשון תקינה.

הכתיב והניקוד

- הכתיב מלא.
- הניקוד חלקי ומסייע.
- אין אחידות בניקוד. מנוקדות בעיקר מילים חדשות, מילים קשות ומילים שעלולים לטעות בהגייתן. הקלטת רוב הידיעות נועדה אף היא, בין השאר, להדגים את ההגייה הנכונה.

הסבר מילים ומושגים

- מילים קשות, מילות מפתח ומושגים - מוסברים ומורחבים, על פי הצורך, בשני אופנים:
1. בתגית הצפה כאשר מתעכבים עם העכבר על המילה הצבועה בכחול בוהק (צבע הקישורים במחשב). הערה: תגית זו אינה מופיעה בטלפון החכם.
 2. במילון מילים ומושגים או במילון ראשי תיבות וקיצורים - המושג במילון נפתח כאשר מקליקים בתוך הידיעה פעמיים על המילה הצבועה בכחול בוהק.

• התגית הצפה

ההסבר בתגית הצפה הוא הסבר קצר, המביא את פירוש המילה בתוך ההקשר - במספר מילים בעברית קלה, בעזרת המילה הלועזית או בתרגום לאנגלית. הכוונה היא שההסבר ישתלב במשפט שבטקסט ולא יפריע לרצף הקריאה.

• מילון המילים והמושגים

המילון כולל מאות מילים ומושגים הרווחים בלשון התקשורת. הוא מצבור של כל המילים והמושגים שהוסברו בחדשון מיום צאתו לאור. במילון יש הרחבה של כל אחד מהערכים: הפירוש או הפירושים השונים, השורש, צורות, מילים וצירופים נוספים מאותו שורש, דוגמאות לשימוש. המילון מסודר בסדר אלפביתי. הערכים מופיעים כמו במילון: הפעלים - בגוף שלישי בעבר; שמות העצם ושמות התואר - בצורת היחיד. מכל אחד מערכי המילון ניתן לחזור ישירות אל הידיעה שמתוכה הגיע הקורא לערך וכן להתחבר

לכל הידיעות שמילה או מושג זה הופיעו בהן. בתחתית כל ערך מצוינים כל התאריכים שבהם הופיע ערך זה בידיעות. כאשר מתעכבים עם העכבר על כל אחד מהתאריכים - מופיעה תגית ובה כותרת הידיעה שבה הוא הופיע באותו תאריך. לחיצה על כל אחד מהתאריכים הנקובים מחברת לידיעה עצמה.

מקצת הערכים מוקלטים. בעתיד נשקול להקליט ערכים רבים יותר. נכון לזמן כתיבת שורות אלה (ינואר 2017) יש במילון קרוב ל-2,000 ערכים! למעשה, זהו מילון יחיד במינו הכולל את מרבית המילים והמושגים הדרושים כדי לצרוך תקשורת בעברית. למיטב ידיעתנו, מעולם לא נוצר מילון כזה, ולפיכך הוא רב ערך (תרתי משמע...). מטבע הדברים, יש מתאם רב בין מילון המושגים לבין אוצר המילים המופיע בתוכנית הלימודים להנחלת הלשון של האגף לחינוך מבוגרים בכל רמותיה.

טקסטים כתובים וטקסטים מוקלטים

- חלק מהידיעות כתובות ומוקלטות - וכך יכול הלומד לא רק לקרוא אלא גם להאזין לעברית רהוטה ותקנית.
- חלק מהידיעות כתובות ואין מוקלטות, במטרה לאלץ את הלומד להתמודד עם טקסט כתוב ללא עזרת הטקסט הנשמע.
- חלק מהפריטים מוקלטים ואינם כתובים, במטרה לפתח את מיומנות הבנת הנשמע.
- הקריינות רהוטה, בדיקציה ברורה ומוקפדת. קצב הקריאה קולח וטבעי במתכוון, במטרה לפתח את מיומנות הבנת הנשמע ב'תנאי שטח' נורמליים ולא מואטים ומאולצים.

תדירות עדכון החדשון

- החדשון מתעדכן באורח שוטף.
- הכותרות, המבזקים ותחזית מזג האוויר מתעדכנים בכל בוקר (בימי החול), מתוך השאיפה לאפשר ללומדים ולמורים להתחיל את הבוקר כשגרה עם כותרות היום ותחזית מזג האוויר בעברית.
- הידיעות ושאר המדורים מתעדכנים באורח שוטף בתדירות שאינה קבועה.
- תדירות העדכון וקביעת מספר הידיעות המתעדכנות בכל יום נקבעות, בין השאר, מתוך ההבנה שלא רצוי להעמיס על הלומדים בבת אחת מידע רב מדי.

מאגר החדשון

- כל הכותרות והידיעות בחדשון נאגרות. כך יכולים הלומד והמורה לחזור לידיעות שלמדו אתמול או בעבר הרחוק יותר ולמצוא ידיעות שלא קראו בעת פרסומן - לשם לימוד, חזרה, השוואה, רענון הזיכרון, הטמעת אוצר מילים.

חיפוש

בחדשון מנגנוני חיפוש אחדים:

- כפתור חיפוש בסרגל העליון בצד שמאל (בירוק בוהק) מאפשר חיפוש מילה בכל החדשון.
- כפתור חיפוש בצד ימין מתחת ללקסיקונים מאפשר חיפוש ערכים בלקסיקונים.
- בסרגל העליון קיימת אפשרות לחפש ידיעות על-פי מדורים: חדשות (כותרות, מבזקים, ידיעות, תחזית), מדורים (על סדר היום, חג ומועד, השפה העברית, באולפן, תשמעו בדיחה), לקסיקונים (מילון מילים ומושגים, ראשי תיבות וקיצורים, אישים, פתגמים).
- בשני סרגלים (אמצעי ותחתון) מופיע פירוט הנושאים בידיעות (תרבות, כלכלה וכספים, צבא וביטחון וכו') המאפשר חיפוש על פיהם.
- הקשה על תאריך פרסום ידיעה מאפשר חיפוש כל הידיעות שהתפרסמו באותו תאריך.

כתבות מתוך ארכיון 'שער למתחיל'

בארכיון **שער למתחיל** מאות כתבות וידיעות שלא נס ל'חן. ידיעות נבחרות מתוכן, בנושאים רלוונטיים ובנושאי מורשת, מתפרסמות באופן שוטף בחדשון במדורים 'על סדר היום' ו'חג ומועד'. חלקן אף מוקלטות. בחדשון מופיע גם קישור לארכיון המלא של **'שער למתחיל'**. בימים אלה מתבצעת מלאכת העלאת הארכיון הדיגיטלי של שער למתחיל למרשתת. בארכיון השלם יהיו:

- גיליונות מלאים מהשנים 2003-2012.
- ידיעות מוקלטות מהשנים: 2008-2012. בשנים אלה הקלטנו בכל שבוע שבע ידיעות מתוך הגיליון השבועי.

- קטלוג לפי מדורים ולפי נושאים: חגים, הכול נשאר המשפחה, שער לעברית, פרשת השבוע, ראיונות, ועוד.

צרו קשר

החדשון מציע למורים וללומדים לכתוב תגובות, הערות ושאלות. הכתובות לכתיבה מוצגות ב'צרו קשר'. תגובות העשויות לעניין את קהל הקוראים יפורסמו בחדשון.

מאפייני העיתון המקוון - היתרונות והחסרונות

- **היתרונות:**
- זמין בכל מקום בעולם
- זמין בכל זמן
- עדכני: מאפשר עדכון של 24/7
- דינמי
- חינוכי
- עכשווי - המרשתת היא הכלי המועדף על הסטודנטים, בעיקר הצעירים שבהם
- מאפשר לימוד בכל מקום: בכיתה, בבית, בחדר המחשבים באולפן, במחשב הנייד ובטלפון הנייד
- מאפשר עבודה עצמית של הלומד
- מאפשר למידה אינטראקטיבית
- מאפשר למידה שיתופית; קשר עם המורה, עם לומדים אחרים, עם מערכת העיתון
- מאפשר לקוראים להגיב
- מאפשר הרחבת המידע על ידי קישורים לאתרים ותכנים חיצוניים
- משלב ומתרגל שלוש מיומנויות: הבנת הנקרא, הבנת הנשמע, הבנת הנצפה
- הלומד יכול להגדיל את האותיות
- הלומד והמורה יכולים להעתיק את הטקסט לקבצים ולערוך אותם לפי צרכיהם
- הלומד יכול להדפיס את הטקסט ולקרוא אותו מנייר
- החומרים שהתפרסמו נשמרים
- בעל מנגנון חיפוש

- **החסרונות:**
- תלוי באמצעים טכניים ומועד לתקלות טכניות
- מצריך ידע בסיסי בשימוש במחשב ולכן אינו מתאים לכול
- קהל גדול מעדיף עדיין את ריח הניר והדפוס

הקריטריונים בבחירת הנושאים לכתיבה

השיקולים בבחירת נושא לכתיבת ידיעה בחדשון מעורבים: עיתונאיים ודידקטיים. הנה הקריטריונים בבחירת הנושאים:

- נמצאים על סדר היום הציבורי והעולמי
- יש בהם עניין לציבור
- יש בהם חשיבות לציבור
- רלוונטיים לקהל הקוראים
- מתאימים מבחינת הקושי הלשוני
- מאפשרים הצגת אוצר המילים החיוניות להבנת התקשורת בעברית
- מגוונים: נושאים שונים מתחומי חיים ודעת שונים
- משתנים או מתמשכים: בכל פעם נושא אחר; לעתים יש חזרה על נושאים
- מאפשרים חזרה מתודית על אוצר מילים ותבניות
- מתאימים לתוכנית הלימודים באולפנים

למה חדשות?

השאלה 'למה חדשות?', הנשמעת לרבים רטורית כביכול, חשוב שתישאל, כי התשובה לה יכולה להיות גם: אין טעם לעסוק בחדשות באולפן, שהרי את המידע החדשותי צורכים הלומדים בשפת אמם, ומי יודע מתי יעברו לצורך את המידע הזה בעברית, אם בכלל. אולם דווקא בשל כך ראוי לשאול את השאלה הזאת, כדי לחדד ולאמץ את התשובות שאנו דוגלים בהן. והתשובות - חלקן בתחום העניין והערכים וחלקן בתחום הדידקטיקה. אז למה חדשות בעברית?

- המידע ידוע - חלק מהמידע שבחדשות ידוע ללומד מכלי תקשורת שהוא צורך בשפתו. לפיכך אין הוא צריך להשקיע אנרגיה בהבנת המידע ובזכירתו אלא 'רק' ללמוד איך אומרים את הדברים בעברית.
- נמצאות בראש סדר היום הציבורי.

- כולם מדברים עליהן. הקניית אוצר המילים שבחדשות מאפשרת ללומד לדבר בעברית עליהן, משמע 'להיות כמו כולם'.
- רלוונטיות. כאשר לומדים נושא מעניין ורלוונטי - הלימוד מיטבי יותר.
- מאפשרות חיבור למדינה ולאזרחיה.
- מגוונות, דרמטיות, מעניינות, משתנות - יוצרות עניין ואתגר אצל הלומד.
- אוצר המילים כולל מושגים וראשי תיבות חיוניים המצריכים הסבר ולימוד.
- מאפשרות חזרה טבעית על אוצר המילים, שכן הנושאים בחדשות מתמשכים וגם חוזרים על עצמם.
- מהוות אתגר ללומד המבוגר האינטליגנטי גם בראשית דרכו בשפה ופונות אליו מתוך הכבוד הראוי. לא רק: 'קמתי, התרחצתי, התלבשתי' אלא גם נושאים שברומו של עולם.

אמצעים לפישוט הטקסט ולהקלה על ההבנה והלמידה

בעת כתיבת הידיעות בחדשון הכותב נוקט אמצעים שתכליתם לפשט את הטקסט ולסייע לקורא בהבנתו. כל זאת בלי לפגוע, כמובן, באמינות הלשונית של הטקסט. כלומר, הטקסט אינו נראה משוכתב. הוא יכול לעמוד בהצלחה בכל מבחן של כתיבה בתקשורת בעברית מבלי להיחשב חריג.

הנה פירוט והדגמה של מקצת האמצעים הננקטים בחדשון:

- כתיבה על מידע הידוע ללומד
- טקסטים קצרים
- מבנה משפט ברור ופשוט
- משפטים קצרים
- אוצר מילים ראשוני ככל האפשר
- חזרות מרובות - חזרות בתוך הטקסט; חזרה על אותו אוצר מילים בידיעות שונות; חזרה מדי יום על אוצר המילים.
- החזרה הזאת, המשרתת צרכים דידקטיים, מתרחשת בחדשות באופן טבעי, שכן הנושאים והמילים חוזרים על עצמם. חלקם מתמשכים על פני תקופה ארוכה, וכך נוצרת חזרה טבעית ולא מאולצת.
- ניקוד חלקי
- הסבר מילים בתגית הצפה ובמילון המילים והמושגים
- הקלטות: הקריינות מוסיפה פרשנות לטקסט על ידי אינטונציות ופיסוק ובכך מסייעת בהבנתו.

- תמונות
- הטקסטים כתובים בדרך שמאפשרת להבין ואף ללמוד מתוך הטקסט גם מילים שאינן מוכרות ללומד.
דוגמה:
המשפט 'חמישה חיילים פצועים מאושפזים כבר חמישה ימים בבית החולים סורוקה'.
במשפט זה אין צורך להסביר את המילה 'מאושפזים', הגם שהיא מילה קשה ואולי לא מוכרת ללומד. היא מובנת מתוך ההקשר.
- שימוש בתמורה:
דוגמה: ראש הממשלה בנימין נתניהו, הרמטכ"ל רב אלוף גדי איזנקוט
- שימוש במילים נרדפות בתוך הטקסט:
דוגמה:
הכותרת 'המשלחת הישראלית חזרה מקהיר'.
הידיעה: המשלחת הישראלית לשיחות בקהיר שבה הלילה לארץ. המשלחת תחזור מחר בבוקר לקהיר ובערב תשוב כנראה לארץ.
דוגמה:
גשם ראשון: היןָה ירד אתמול בכל רחבי הארץ
- שימוש בצורות שונות של השורש באותו טקסט:
דוגמה:
הכותרת 'כוחות צה"ל יצאו מעזה'
הידיעה: צה"ל הוציא אתמול את כוחותיו מעזה.
דוגמה:
הכותרת 'הפסקת האש נשמרת'
הידיעה: הפסקת האש שעליה הודיעו אתמול ישראל וחמאס נשמרת כבר שלושה ימים. הפעם חמאס שומר על השקט.
דוגמה:
הכותרת 'ממשיכים לדבר בקהיר'
הידיעה: המשא ומתן בין ישראל לחמאס בקהיר נמשך גם הבוקר. עדיין לא ברור אם הפסקת האש תימשך.

השיקולים הדידקטיים בבחירת המילים הזוכות להסבר

בעת בחירת המילים שאנו מסבירים, הן בתגית הצפה והן במילון המונחים, פועלים שיקולים שונים. חלקם מתנגשים זה בזה. מצד אחד - יש רצון להקל על הלומד, להסביר וללמד מילים חדשות, קשות או מעניינות וכן לעבות את מילון המילים והמושגים שבחדשון. מאידך גיסא - קיימת החובה לפתח אצל הלומד אסטרטגיות להבנת הנקרא, ובמילים אחרות: לגרות

וללמד אותו להבין בעצמו מתוך ההקשר, מתוך ידע העולם והידע שלו בשפה - באוצר המילים והשורשים, במורפולוגיה ובתחביר.

ועוד דילמה: הכותב אמור להתייחס לכל ידיעה כאילו זו הידיעה הראשונה שהקורא לומד בחדשון. ואולם הוא מניח כי יש קוראים שקראו ידיעות נוספות - באותו יום, בימים קודמים, ומהן למדו כבר את המילה שהכותב מתלבט אם להסבירה בידיעה הנוכחית שהוא מחבר. הדילמה העומדת בפניו היא: האם להסביר כל מילה חשובה או קשה שוב ושוב ולהתעלם מכך שהסביר אותה כבר היום ואתמול, או לוותר על ההסבר. אם יסביר שוב - הוא עלול לעייף את הלומד ואולי אף לגרום לו להרגיש שמזלזלים ביכולתו ללמוד ופוגעים בכבודו (וחבל...). ואולי ההפך הוא הנכון - אם הלומד יראה מילה מוסברת שהוא מכיר היטב או למד זה מכבר - הוא יחוש תחושת גאווה.

הנה פירוט חלק מהשיקולים הדידקטיים של העורך בבחירת המילים הזוכות להסבר:

- הרצון ללמד מילה שיש להניח שהלומד המתחיל אינו מכיר
- הצורך להסביר מילה חיונית להבנת הטקסט
- הרצון ללמד מילה בשל היותה שגורה וחשובה להבנת טקסטים רבים
- הרצון להבליט מילה
- הרצון לחזור על מילה כדי להטמיעה
- הרצון ליצור ערך מילוני חדש כדי שייכלל במילון המילים והמושגים
- **הנה פירוט מקצת השיקולים הדידקטיים בהחלטה שלא להסביר מילה:**
- אפשר להבינה לפי ההקשר.
- אפשר להבינה בידיעת השורש והמבנה ומילים אחרות המוכרות מאותו שורש.
- המילה הוסברה בטקסט אחר באותו יום או בימים קודמים, ויש להניח שהלומד כבר נתקל בה. זו הזדמנות ללומד לבחון את עצמו אם הוא זוכר את שלמד זה עתה או אך אתמול.
- קשה להסביר מילה זו במילים אחרות בעברית.
- המילה אינה חיונית להבנת הטקסט.
- אפשר להבין את הטקסט בלעדיה. היא נדירה ואין טעם 'לבזבז' אנרגיות עליה.
- הטקסט עמוס במילים מוסברות חשובות ממנה וכדי לא להעמיס על הלומד - היא אינה מוסברת.
- כמות הזמן העומדת לרשות העורך: בחדשות המתעדכנות בזמן אמת יש מצד אחד רצון להרבות בידיעות. מצד שני יש לחץ של זמן אם רוצים שהידיעות יהיו 'טריות' ככל האפשר. לפעמים ה'פשרה' היא אי הסברת מילים שכבר הוסברו וקיימות במילון המונחים - גם אם על פי קריטריונים חשובים הן היו אמורות להיות מוסברות.
- בכל מקרה, הקורא או הלומד יכול לחפש בעצמו את ההסברים במילון המושגים שבחדשון

או בכל מילון אחר. הוא יכול, כמובן, גם 'להתעלם' מהסברי המילים, אם אינו זקוק להם או אם הוא בוחר להתמודד עם הטקסט בלעדיהם.

הלימוד באמצעות החדשון

בכיתה ובכל מקום

הלימוד באמצעות החדשון יכול להיעשות בכל אחת מהדרכים הבאות ובשילובים שונים של אחדות מהן:

- בכיתה: בשיעור פרונטלי מול מסך, עם המחשבים הניידים של הלומדים, עם הטלפונים הניידים של הלומדים
- בחדר מחשבים: בשיעור פרונטלי, בעבודה עצמית, בעבודה בקבוצות
- בלמידה מרחוק
- בלמידה שיתופית
- בעבודה עצמית

הגדרת המטרה/המטרות

בבואו להכין שיעור באמצעות החדשון המורה יגדיר לעצמו מראש את המטרה או המטרות שהוא רוצה להשיג בשיעור שהוא מתכנן: העשרה - תוספת מידע? הבנת הנקרא? הבנת הנשמע? אוצר מילים - הקניה, חזרה, חיזוק? תבניות? הדרך להפעלת הלומדים תנבע מהמטרות הנבחרות. לדוגמה: אם המטרה היא הבנת הנקרא או הבנת הנשמע, יש להמעיט ב'הצצה' בתגיות הצפות ובמילון המושגים ולהשתמש בהם רק כשאי אפשר להבין את הידיעה על פי ידע קודם או על פי ההקשר.

עבודת הכנה

- לומדים מתחילים בעברית זקוקים להכנה ללימוד באמצעות החדשון על ידי
1. חשיפתם לשפת הסימנים והניווטים בעברית במחשב ובמרשתת
 2. חשיפתם למבנה החדשון ולדרכי הניווט בו

במה להתחיל?

לאחר עבודת ההכנה ישקול המורה מאיזה מדור להתחיל את החשיפה לחדשון ואת הלמידה באמצעותו.

האפשרויות המומלצות ללומדים מתחילים:

1. הכותרות
 2. המבזקים
 3. תחזית מזג האוויר
 4. הידיעות
 5. המדורים
- אפשר כמובן לבחור בסדר אחר.

תדירות הלמידה באמצעות החדשון

מומלץ להקדיש לחדשון זמן מדי יום (גם בכיתה וגם בבית) ולהפוך למידה זו להרגל של קבע, בדומה לצריכת החדשות ואמצעי התקשורת בעולם המודרני. לימוד שוטף ועוקב יחסוך זמן ומאמץ ללימוד ולמורה ויהווה חזרה טבעית שתסייע ללומדים להטמיע ולזכור את הנלמד.

הלימוד באמצעות מדורי החדשות

החדשות הן ליבת החדשון.

נאפיין תחילה את שלושת מדורי החדשות בחדשון ואת ההבדלים ביניהם. אפשר לומר כי הם מייצגים שלוש רמות קושי בלשון. נציגם מהקל מאוד אל הקל:

כתורות:

- כתורות קצרות בעברית קלה מאוד
- הכותרות מוקלטות
- אין הסברי מילים
- חלק מהכותרות מופיעות במקביל גם ב'מבזקים' בהרחבה ובשינויים (המבזקים מוקלטים)
- הכותרות מתעדכנות בכל בוקר (בימי חול)

מבזקים:

- מבזקים קצרים בעברית קלה
- המבזקים מוקלטים
- יש הסברי מילים
- חלק מהמבזקים הם הרחבה של ה'כתורות' המופיעות באותו יום
- המבזקים מתעדכנים בכל בוקר (בימי חול)

ידיעות:

- ידיעות ארוכות יותר בנושאים שבחדשות
- הידיעות מוקלטות
- יש הסברי מילים
- יש תמונות
- לכל ידיעה 'גג' - כותרת עליונה המכריזה על הנושא: בארץ, בעולם, בריאות וכו'
- הידיעות מתפרסמות מדי פעם, לא במועד קבוע

דרכים ללימוד ולהפעלת הלומדים

נציע מגוון אפשרויות ללימוד החדשות באמצעות החדשון ולהפעלת הלומדים ביחידים, בזוגות, בקבוצות, במליאת הכיתה, בבית.

אפשר להטיל מטלה אחידה על כלל הלומדים ואפשר להטיל על כל לומד או כל קבוצה מטלה אחרת ובשלב הבא לבקשם לדווח לאחרים על תובנותיהם.
אפשר להתרכז בידיעה אחת, כותרת אחת, מדור אחד וכו'. אפשר להתרכז בחדשון כמכלול. כפתור החיפוש מאפשר למצוא כל מילה, נושא, ואפילו חלק מהתבניות.
הנה הצעות להפעלת הלומדים:

- קריאה ללא האזנה
- קריאה והאזנה במקביל או בנפרד
- האזנה ללא קריאה
- קריאת הכותרות בלבד (ללא הידיעה)
- קריאה ללא הצצה בתגיות הצפות
- היעזרות בתגית בזמן הקריאה או רק אחריה
- קריאה ללא חיפוש המושג במילון
- היעזרות במילון בזמן הקריאה או אחריה
- הצלבה והשוואה בין לשון הכותרת לבין לשון הידיעה
- הצלבה והשוואה בין שלושת מדורי החדשות מבחינת המידע והלשון - לשם הבנה מיטבית, לשם היחשפות לאפשרויות השונות של הניסוח
- הצלבה והשוואה עם כותרות וידיעות שפורסמו אתמול, בימים קודמים, בעבר
- הצלבה והשוואה עם אמצעי תקשורת אחרים בעברית מבחינת המידע והלשון
- הצלבה והשוואה של המידע עם אמצעי תקשורת אחרים בשפת הלומדים
- חיפוש בכלי התקשורת של מידע חדשותי עדכני יותר בנושא הידיעה הנלמדת
- חיפוש תמונות בכלי התקשורת האחרים
- מיון הכותרות והידיעות לפי חשיבות
- מיון הכותרות והידיעות לפי סדר התרחשות
- מיון הכותרות והידיעות ב'כותרות' וב'מבזקים' לפי נושאים: בארץ, בעולם, כלכלה וכספים, פוליטיקה וכו'.
- מיון הכותרות והידיעות לפי קריטריונים לשוניים, כמו למשל: כותרות בהווה/עבר/עתיד; כותרות ללא פועל; משפטים סתמיים; כותרות שבהן פעלים סבילים
- ריכוז אוצר מילים על פי הנושאים: בארץ, בעולם, כלכלה וכספים וכו'.
- ריכוז אוצר מילים בתתי נושאים: ביקורים ופגישות, משא ומתן, פלילים, תאונות, צה"ל ועוד.

- הכנת רשימת ראשי תיבות
- הכנת רשימת תפקידים ובעלי תפקידים
- בחירת מושג היום והצגתו במקום בולט
- בחירת מושג השבוע והצגתו במקום בולט
- חשיפה על קירות האולפן והכיתה: כותרות היום, כותרות ידיעות, תמונות, מילים ומושגים בחדשות
- פיתוח ציפיות לחדשות של מחר
- כתיבה עצמית של חדשות אתמול, היום, מחר
- קריאה קולית והקלטה של ה'כותרות' וחדשות אחרות מפי הלומדים
- הגבה בעל פה ובכתב על הידיעות

מכתב מקורא

נביא כאן מכתב שקיבלנו בדוא"ל מקורא בצרפת (השם והכתובת שמורים במערכת), המדבר בעד עצמו.

הקורא כתב:

'מצאתי את חדשון בשבוע שעבר, ואני שמח מאוד מאוד, זה אתר מיוחד כדי להתקדם בעברית, תודה, תודה!'

הוא העיר על שגיאת הגהה שמצא בחדשון. שמחנו להודות בטעות, לתקן אותה ולהחמיא לקורא על קריאתו המוקפדת. ביקשנו מהקורא לכתוב לנו על ניסיונו בלימוד עברית בעזרת החדשון, והנה תשובתו:

'אולי זה עדיין מוקדם לדעת איך האתר עוזר אותי, התחלתי לקרוא רק מאז שבוע! עד עתה, מה שאני אוהב, זה שהסגנון לא כל כך קל, אבל קל להבין את החדשות, כי הן קצרות. למשל הבוקר: 'ראש הממשלה בנימין נתניהו ורעייתו שרה...' לא ידעתי מה זה 'רעייתו' אבל הבנתי שזה כמו 'אשתו', אז למדתי מלה חדשה בקלות! המילון טוב מאוד, רוב הזמן אפשר להבין רק בעברית, זה מצוין. חשוב מאוד: אפשר לדעת כיצד לקרוא עם האודיו. גם האודיו לא קל, הוא מהיר ובסגנון של המורים והעיתונאים. זה מעניין אותי מאוד.

לבסוף, כל הכבוד על האתר המעניין הזה! תודה!

פרסמתי את האתר בקבוצת פייסבוק צרפתית, אנשים שמחים, ומורה אחד התחיל להשתמש באתר.'

תודות

לסיום, יש לי העונג לכתוב כמה מילות תודה והערכה:
לחנה גוטמן, שותפתי ליצירה ולפיתוח החדשון, שבנתה את האתר הלכה למעשה ותורמת לו רבות בשום שכל מתובנותיה עתירות הידע והניסיון הפדגוגי ומהשכלתה ובקיאותה בנושא התקשוב;
לאסתר ישראל, על תרומתה להעלאה למרשתת של החומרים החדשון ושל ארכיון 'שער למתחיל' במסירות גדולה ובנועם הליכות;
למנהלת האגף, מגי קורן, ולחברי הנהלת האגף, על התמיכה ביצירת החדשון;
למכון מופ"ת שבעזרתו הנדיבה והמקצועית הצלחנו להחזיר את החדשון לבמה;
לכל המורים, המדריכים והמנהלים בארץ ובתפוצות על המשובים החיוביים הנלהבים ועל ברכת הדרך. לכל העמיתים והלומדים שדרשו שוב ושוב את חזרתו לבמה אחרי ההפסקה בפרסומו.
אני תקווה שהחדשון החדש יתפוס מקום של קבע על מפת אמצעי ההוראה ללומדי עברית, ישרת קהל רחב של לומדים ומורים בארץ ובעולם ויתרום תרומה משמעותית להנחלת הלשון העברית ותרבותה ולקליטה של העולים בארץ.
לו יהי!

כתובת האתר

כתובת החדשון: hadshon.edu.gov.il
החדשון ממוקם באתר הלמידה המקוונת MOODLE של האגף לחינוך מבוגרים.
החדשון פתוח לכול.
מומלץ לגלוש בו דרך הדפדפן Google Chrome.
החדשון מותאם (ברובו) לגלישה בטלפון החכם.
קישור לחדשון בעברית קלה hadshon@edu.gov.il
הקישור לארכיון העיתון 'שער למתחיל' <http://ae.lms.education.gov.il/course/view.php?id=396>